

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Supt îngrijirea d-lor :

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, IDN SCURTU
PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI
PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

- M. SADOVEANU. — Puica (fragment).
D. ANGHEL. — Paharul fermecat (poezie).
A. I. FILIPESCU. — Din dragoste (năvela).
EUG. CIUCHI. — Povestea salciei (poezie).
I. M. GHEORGHE. — Fântina plingului (traducere din aromi-
nește).
CATON THEODORIAN. — Pe dibuite (Schțe de drum).
G. M. MURGOCI. — *Chestiunea împăduririlor artificiale, de D. R. R. Rusescu* (dare de seamă).
* * * — Răspunsuri.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

In țară . . . 20 bani

In străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

In țară 10 lei

In străinătate . 12 ,

„MINERVA“

INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
B-dul Academiei 3, — Edgar Quinet 4.
BUCUREȘTI

A apărut:

ZORILE

DRAMA ISTORICA ÎN DOUA ACTE
BCU Cluj / Central University Library Cluj
ȘI ÎN VERSURI

DE

ST. O. IOSIF



PREȚUL LEI 1.—

De vânzare la toate librăriile

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL
În țară 10 lei
În străinătate 12 »

P U I C A

Îți aduci aminte, dragă prietino, cât de gingașă și de slăbuță era Puica acū un an, cînd mi-ai adus-o de la Galați? O noapte întregă, care poate i s'a părut nesfîrșită, a chelălăit în cușca rece, cu gratii. Pe urmă am așezat-o între noi, într'o sanie, și, venind repede spre casă, o acopeream cu poalele paltonului: era neconținut zguduită de frig. Și ea își întorcea spre noi ochii inteligenți, umezi, și ne privea. Avea o privire de om.

Pentru copii a fost o bucurie aleasă. Au mîngîiat-o pe rînd și Lia și Mitică. Au întreat-o cîteva lucruri importante. Au rupt din bucățile lor de pîne și i-au dat, cu virfurile degetelor, să minînce. O priveau cu oare-care sîială. Mai ales Mitică avea niște ochi mari, albaștri, uimiți. Și-i vorbea încetișor, cu glasul-i mîngîios:

«Mată vrei să mînîncii cafea cu lapte? da?»

Încet-încet s'au împrietinit. *Bunica* a făcut *Puicii* un feredeu și amîndoi copiii, Lia subțirică și nălțuță, foarte serioasă și gînditoare, și Mitică bunduc greū privind cu uimire noutățile vieții, au fost de față, au stat lipcă acolo. *Bunica* a șters cățelușa frumos și a învălit-o. *Mitică* a început a rîde: «Acu-i fată!...» *Puica* îl privea, parcă-i rîdea, cu ochii ei cumînți, în șalu-i umed, în broboada cu oare-care măiestrie așezată. Atuncea Lia i-a zîmbit cu milă și i-a pus o întrebare:

«Mată, cînd te spală, nu plîngi? Eu *ping*!...»

Așa, *Puica* a dormitat pe lingă vatră toată iarna în zile viforoase. Sta cu botul pe labe și visa. Cite-odată tresărea și scheuna moale. Iar prin horn se strecura vîntul, crescîndu-și șuerul adînc, ca o sirenă depărtată de vapor. În zile limpezii ieșea pe omătul bătucit din ogradă, se zvîrlea în copce sprintene, se oprea în fața cerdacului de unde o priveau copiii, îmbojorați la obraji, se pleca pe labele de dinainte cu botul întîns, și dădea din coadă, apoi deodată sărea în lături hămăind înnăbușit, scurt; se rotea și se arunca veselă în toate părțile, în urmă, intrată în bucătărie, se așeza la marginea patului

pe etichetele de dinnapoă și privea neclintită, gravă, la motanul care clipea somnoros și-și sticlea în bătaia focului blana neagră, pătată cu alb.

Așa a eșit din cățelușa aceasta în primăvară un *pointer* minunat și elegant, alb, cu pete galbene, cu capul încordat mîndru, cu trei crețuri adînci între ochi, cu o înfățișare așa de vioaie și cu niște priviri care vorbeau fără cuvinte.

În mișcări era ca un fulger. Cînd coborau copiii scările în ogradă, se rotea în jurul lor ca un vîrtej; apoi se așeza la pămînt și-și privea cu crețurile din frunte adîncite, cu ochii plini de lumină. Cînd o luam la cîmp, ca să-și dau cele dintăi lecții, o pornea razna prin strălucirea zilei, după fluturi, după rîndunele; săgeta la înălțimea erburilor; acî o vedeam lîngă un hat, acî ridica botul în vînt pe vîrfurile unuia muncel, pe urmă dispărea ca o nălucă, n'o mai vedeam un răstîmp, și dintr'odată o simțeam lîngă mine pe cărare, îmi atîngea o mîna cu nările-î mișcătoare.

Dar încet-încet am domolit-o. Îmi înțelegea glasul, asculta flueratul prelung care-î imita numele, se oprea din fuga-î de vînt, înturna capul spre mine, se înturna supusă, se lipea de pămînt, la picioarele mele, bătea din coadă și mă privea țintă: parcă cerea iertare.

Cînd a dat peste cea dintăi prepeliță, într'un cîmp larg de trifoiu, într'o dimineață lîna de început de vară, a rămas încremenită, ca de piatră, cu capul încordat și întors puțin într'o parte. Pe urmă, la zborul paserii a tresărit și a zvicnit înainte, în copce iuți, largi, cu botul n-nălțat, cu urechile mari fluturînd.

Era o fință cu multă simțire Puica; și ochii, mai ales ochii erau plini de viață omenească. Mă urmărea supusă și tăcută ca o umbră pretutîndeni. Într'un rînd am voit s'o las pe malul iazului, și am intrat cu ciobaca în cosor și n'apă, după rațe. S'a zvîrlit în apă, și nnota lîngă lopată, se încurca între liane, se zugruma, murea, dar se zbătea să m'ajungă, și mă ținea cu punctele-î de soare.

Prietină tot mai bună era și cu *dusluia* Lia, și cu Mitică. Îl privea gînditoare, pe Mitică mai ales, cum se necăjește să-și pue în spate o pușcă închipuită, cum încordează un arc. Îl asculta glasul melodios:

«Puică, Puică, eă am să te mpușc...»

Și Lia rîdea, scuturîndu-și plețele, sticlîndu-și în lumină vioarele; iar Puica clipea din ochi și mișca încet, mulțămîta, din coadă. Înaintea lor se întindeau livezile neclintite, și aria albastră a cerului; venea un strigăt de cuc; într'un nuc își gîngăvea flueratul grangurul din toți anii: din grădiniță adia miros gîngăș de rozetă; nevastă-mea sta plecată asupra unei cărți în balcon, și eă, răsturnat pe patul de

campanie, alături, mă gîndeam la lucruri minunate, la depărtări nemăsurate și la istorii vechi, în lenea zilei de vară.

Iar în toamna asta Puica mi-a fost tovarășă la multe expediții. Ne-a apucat odată o furtună, altă dată o ploaie cu găleata. Am suferit și am tăcut amîndoi, grăbind pașii spre cel mai apropiat adăpost pe care-l vedeam înainte-ne. De cele mai multe ori am colindat dealurile și văile pe vreme liniștită, prin porumbiști pălite de cel dintăiū brumărel, pe haturî sărăcite de secetă, prin miriști aurii. Cite-un epure sărea din codru, ori din dunga unei brazde trasă între două ogoare; pornea fugă spăimîntată cu urechile înălțate; în liniștea zilei pocnea pușca, Puica făcea cîteva cōpce sprintene... Și spre seară veneam obosit spre casă, priveam cum s'aprinde pe Halm focurile, ascultam un bucium care adia de departe, de peste hotar, din Cordon, lucirile asfințitului se ștergeau, în sat la Oprișeni se aprindeau focuri în ogrăzi, mugeau vitele la mulsoare chemîndu-și viței, apoi o liniște mare se întindea peste toate, și eu mergeam încet printre livezi.

Acū cîteva zile, sîmbăta trecută, am lăsat pe Puica acasă. Eū m'am dus fără ea, la o goană în pădurea Vladnicului. Am stat două zile acolo, am bătut cărările pădurii, haitașii și vînătorii au speriat mulți locuitori ai desișurilor; și mă întorceam cu un prieten acasă, aducînd cu noi un țap, pe care, bca oricînd, îl împușcase, un țaran c'o rablă de pușcă, — cînd, în gară la Pășcani, aflu că în ajun a murit acasă Puica.

Dintr'odată m'a prins o mihnire mare, parcă îmi murise un prieten. Acū înțeleg de unde venea mihnirea aceia, cu ce zile senine ori mohorîte era legată, înțeleg că viața unei ființe neînsemnate se amestecase cu rîsul copiilor, cu mirezmele grădinilor, cu un trecut care adaogă o pagină la poezia amintirilor... Stam lovit într'adevăr de vestea morții aceștia, și încet-încet se adunau clipele sfărîmate ale vieții aceleia, care se împleticise cu viața mea. Și închizînd ochii, în legănările vagonului vedeam fixă înainte-mi privirea aceia deșteaptă și înțelegătoare de om...

Acasă toți erau mihniți. Mă așteptaū cu vestea aceasta nouă. Copiii dormeau.

Am avut o întrebare numai: «Cum a fost?..»

Și nevastă-mea mi-a povestit înduioșată sfîrșitul Puicai.

Poate-a otrăvit-o vre-un mahalagiū, care se duce regulat la biserică și face cruci mari, ori poate a lovit-o greū în deșert. Sta tăcută, cu privirile înnegurate, la locul ei, pe pat, în bucătărie. Nu s'a sculat să se ducă la mîncare. Dormita parcă. Așa a stat seara, în lucirile focului, cu botul pe labe. Pe urmă, într'un tîrziū, noaptea, a început a geme încet-încet, parcă-i era frică să nu deștepte pe cineva. A doua

zi, dimineață, tot în locul acela stătea. Copiii au tropăit repede pe scări și au dat năvală s'o vadă. Lia întrebă :

«Bunică, bunică... Ce are Puica?...»

«Bunica» a căutat-o, a pipăit-o. Cățelușa gемеa, apoi s'a ridicat încet pe labele de dinapoi. I-a pus dinnainte o farfurie de lapte. Puica a început a da domol din cap la dreapta și la stînga. «Uite, face ca un om... zicea bunica uimită și înduioșată. Nu-î trebuie nimica...»

Au venit toți ai casei s'o privească. Slăbise și sta tristă la locul ei. Lia o privea pe gînduri cu albăstrelele ei duioase : Mitică i-a pus mîna pe bot și a întrebat-o lin :

«Ce ai mata, Puică ? Ce te doare?...»

Atuncea cățelușa s'a mișcat o clipă. Voia să lingă mîna care o mîngăia pentru cea din urmă oară. Apoi s'a uitat spre ușă. Poate mă aștepta pe mine. S'a așezat după aceia iar pe lăvicerul ei, cu botul pe labe. Avea tresăriri ușoare în deșerturi. Ochiu i se umbreau cu cît treceau clipele ; parcă plutea o negură cenușie în ei. Au ieșit copiii. Nevastă-mea a învălit-o și a lăsat-o liniștită, cu ochii închiși. Parcă dormea. Din somnul acela nu s'a mai trezit.

Au îngropat-o adînc în fundul grădiniu, supt nucul în care va cînta grangurul la vară.

«Să vezi cît era de frumoasă și de liniștită, îmi spunea nevastă-mea cu lacrimi în glas. Copiii au întrebat-o de-o mulțime de ori... Acuma s'au culcat... Ei nu știu nimica...»

Acuma îți scriu rîndurile acestea ca să știi și tu ce soartă a avut darul tău. În toată viața ei scurtă cățelușa aceasta n'a fost decît un prilej de bucurie ; a fost tovarășă în ceasuri de liniște la rătăcirile mele departe de oameni ; avea un loc întins în viața noastră de familie, în jocurile copiilor. Acuma a murit. Unul dintre cetățenii fălcineni a otrăvit-o, ori, trecînd spre treburile lui, a izbit-o cu piciorul în deșert.

MIHAIL SADOVEANU.

PAHARUL FERMECAT

*Visam privind în fundul paharului cu ceai,
 Și 'n sticla străvezie ca 'ntr'o metempsichosă,
 Eă, m'am văzut pe gânduri ținând în mână-o roză,
 Suft un portic de aur cu bolta de email.*

*Ca un turban albastru pe cerul roz de mai,
 Pe-un cer mai roz ca roza care-o țineam în mână,
 Un dom se profilează, și-acum văd o fântână,
 Spre care o caretă se 'ndrumă cu alai...*

*În sgomote de-alămuri și tropote de cai
 A stat acum, și iute descinde o cadîină,
 Lumini multicolore s'aprind și-o albă mînă
 Desprinde-un văl de purpur de pe-un obraz bălai.*

*Scînteie doi ochi negri... și roza mea de mai
 Miroas' așa de tare cînd i-o arunc... «stăpînă»
 S'aude-un glas și iată că surugiul mînă
 Și nu mai văd careta... O! tu, cine erai?*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Cine-ai fost tu...? răspunde, din ce metempsichosă,
 Ai revenit spre mine în tropote de cai
 Ca să dispari pe urmă cu roza mea de mai,
 Cu cea mai de pe urmă și mai frumoasă roză?...*

D. ANGHEL.

DIN DRAGOSTE

Așa am fost eu de copil: îmi plăcea să rătăcesc toată ziua în dogoarea soarelui, să mă culc în lanul de griu și să ascult cîntecul vreunui pitpalac ascuns unde-va departe. Îmi plăceau zilele luminoase, cu soare mult și dogoare fierbinte, căci atunci par'că mi se topia încet sufletul și se răspîdea înnălțîndu-se spre cer, iar eu adormeam simțînd cum se pierde ceva din mine, în lumina mare din prejur. Și cînd mă deșteptam par'că aveam o putere nouă în mine, ca și cînd sufletul s'ar fi întărit în călătoria'i depărtată prin lumina strălucitoare. Îmi plăceau serile liniștite de vară, cînd stînd pe piatră pe malul apei, mă gîndeam ce va fi spunînd Sărățelul, care își prelingea unda limpede

printre pietre, cu un susur slab, par'că aducea o tînguire de departe, tocmai de-acolo de unde izvora.

Mă întorceam tîrziu acasă, purtînd în suflet și lumina strălucitoare a zilei și susurul slab al Sărățelului și cîntecul frînt al pitpalacului și tremurarea duioasă a privighetoarei pe malul apei. Și mă bucuram cînd mă gîndeam că ceilalți nu știu ce port eu în suflet. Căci așa am fost eu: m'am ferit totdeauna să spun cuiva bucuria mea, de frică să nu mi-o smulgă din suflet bucată cu bucată, cum smulg copiii petalele unui trandafir frumos cînd li-l dai în mînă. Ceia ce vedeam, îmi împărtășeam numai mie, seara, la lumina amintirii, cînd întîios în pat, lăsam să'mi treacă pe dinnainte, domol, ca niște mărgelile înșirate pe un fir subțire de mătase, cele văzute. Și lucrurile deveneau mai mărețe, culorile mai luminoase, sunetele mai dulci, la lampa amintirii.

Căci sufletul nostru lasă ceva din el peste întîmplările care îl mișcă, întocmai cum florile lasă o parte din polenul lor pe aripele albinelor care le pătrund corola. De aceea mă tem ca voind să redați o întîmplare de demult, de cînd eram copil, să nu adaog și ceva din sufletul meu, ceva, care să acopere cele întîmplăte cu un văl subțire, străveziu, de simpatie sau de ură. — Ceea ce mi-aduc bine aminte e că eram copil atunci și că era vară, o vară uscată: arșă de soare, cu zile așa de călduroase că ți se părea că vezi valuri de foc cum străbat aerul și-l încropesc. Era pe la seceriș și eu umblam după cules de pae pentru împletituri.

Mă așezam pe brînci și mă tîram încet pe pămîntul uscat, ferindu-mă să nu mă vadă pîndarii, bucurîndu-mă de căldura pămîntului care îmi pătrundea tot corpul, p'arc'ăș fi băut un ceai fierbinte și dulce. Smulgeam cu băgare de seamă paele, alegîndu-le pe cele fără noduri, le rupeam spicele, le legam cu fire de mohor și mă bucuram că nu mă vedeau pîndarii. Să fi fost pe la amurg, căci văzduhul scînteia par'că globul de foc al soarelui s'ar fi sfărîmat și și cernea în aer pulberea arzătoare de scînteii. Toată cuprinderea dormita, par'că natura ca o mamă bună ar fi ascuns orî-ce vietate de dogoarea amețitoare. Firele de grîu, cu spicele aplecate, păreau niște păsărele ațipite cu capetele supt aripi. Nimic nu se mișca, par'că și vîntul s'ar fi temut să nu deștepte cu adierea lui natura ațipită; numai un fir de drăgăicuță moțăia pe picioru'i subțire, luptîndu-se cu somnul, iar unde-va un bondar glăsuia o prohodire peste întinderea moartă. De vale se odihneau secerătorii la umbra snopilor și razele soarelui se jucau pe fețele lor bronzate. Mă strecurai printre firele rare de grîu, printre care se vedeau crăpăturile adînci ale pămîntului deschise ca niște guri ale morții gata să înghită pe cei ce n'au ce culege, mă așezai pe deal

în fierbințeala aceia prin care plutea mirosul sec, de oăse uscate, al pământului cuprins de secetă și privind seninătatea nesfârșită a cerului, mă cuprinsese o reverie dulce, de mi se părea că mă cufund cu tot sufletul în cerul nesfârșit, senin, străveziu.

Auzii un zgomot la spatele meu. Mă întorsei speriat. Era Antimir și cu Stana.

— Minți! — îi zicea Antimir, apucînd-o de brațe. Și glasul lui n'avea nici un răsunset, îți izbea auzul ca un bulgăre de pământ aruncat de-aproape.

Ea se încovoia în brațele lui ca un câine bolnav și fărăma lacrimi în genele lungi și negre.

— Nu minț, Antimire, așa a fost... A venit cînd eram singură acasă, zicea că scoate oamenii la seceră... Și n'am putut scăpa din mâinile lui. Am țipat, m'am rugat, i-am spus de tine...

— Minți! — nu i-ai spus de mine, tu niciodată n'ai ținut la mine... ți-a plăcut ciocoiful! îi strigă el cu vocea înăbușită, aruncînd-o din brațele lui și se depărtă. Ea rămase acolo pe pământul uscat și eă o priveam cum ședea întinsă cu umerii sgătăiți de sughițurile plînsului. Și era așa de frumoasă cu trupul ei înalt, mlădios ca o vergea de alun, cu pieptul tînăr săltîndu-i de plîns, cu ochii mari și negri acoperiți de genele lungi ca niște streșini udate de rouă.

Se sculă și plecă spre grupul de secerători, căci amiezul trecea și oamenii își ridicaseră trupurile trudite ca să învăluiască iarăș secerile strălucitoare cu fire aurii. Imi strinsei și eă cu grije paele în sin și mă coborîu spre locul unde secera Antimir.

Il cunoșteam pe flăcăul ăsta cu trupul puternic, cu umerii largi și ochii întunecați și mi-era drag totdeauna să privesc cum muncea el, tăcut și hotărit, cu brațele încordate, cu ochii strălucitori de mulțumire. Acum își apucase secera, încovoiase grumazul puternic și tira cu mișcări repezii, ca cuprins de friguri, firele de grâu care cădeau mănunchiuri mănunchiuri, ca niște păsări lovite de glonț.

Secerătorii înaintau șiruri, culcînd valuri de grîu la pământ și în liniștea miezului nu se auzea de cît fișitul secerilor printre paele uscate și un sgomot surd, nelămurit, larma făcută de atîtea brațe puse în mișcare. Femeile cu tulpanele trase peste frunte, cu mișcări pripite, tăiau mănunchiurile de grîu, depănînd între ele intrigele satului, iar fetele cu fețele îmbujorate, strîngeau brazdele de snopi, povestindu-și cu glas moale despre serile luminoase de la fîntână. Un vâtaf injurînd da zor unei biete bătrîne, iar mai sus, pe deal, o fată își înăbușea dorul într'o doină care se risipea pătimașe peste cîmpia plină de soare.

Pe supt seară veni și boerul cel tânăr să vadă cum merge secerișul. Lui Antimir parcă-î tremura secera în mână și ochii căpătară o strălucire ciudată... Boerul se uită peste lan și strigă logofătul: Gheorge, să regulezi cu toți oamenii pe mâine, că eu mă duc să văd ce măi. e pe la stână și poate că mă întorc înoptat... zise el logofătului și se depărtă fredonînd o arie veselă. Antimir ridicase capul ca o umbră văzută prin noapte: — Unde-a zis că se duce, măi Gheorghe? — Pe la stână, îi răspunse cel întrebat. Se auzi încolo departe o acioae de la un cîrd de vaci și amurgul se pogora încet și învăluia cu o umbră dulce fețele oboseite ale muncitorilor. Oamenii își luară sumanele, își așezară secerile pe umăr și începură să pogoare spre sat.

Femeile alergău înainte să închidă vitele în țarcuri și să îngrijească de ale mîncării. Fetele, adunate în grupuri, coborău încet dealul, răspîndind pînă departe peste sat cîntecele lor, care se pierdea în tonuri largi, p'arcă plutind duse de liniștea amurgului. Eu mergeam în urmă, ascultînd cum tănuiau oamenii între ei și bătîndu-mi mintea să înțeleg ce va fi fost între Stana și Antimir și de ce i-o fi zis acesta «minți, ți-a plăcut ciocoiul!», dar întîmplările nepri-cepute lasă într'un suflet de copil aceiaș impresiune ca și vederea unui lucru 'mpachetat, care ațîță enriozitatea la început, dar apoi e uitat cu desăvîrșire, așa că și eu, ajuns acasă, uitaiu de acea întîmplare.

A doua zi se vorbea la noi acasă, că boerul cel tânăr ar fi fost omorît noaptea în Crivina, pe cînd se întorcea de la stână și că primarul îl închisese pe un țigan, fost vizitiu în curte și care, fiind dat de curînd afară, plecase amenințînd. Și atunci iar îmi veni în minte scena din ajun dintre Antimir și Stana și vorbele aceleia «ți-a plăcut ciocoiul!» îmi răsunară iar la ureche pentru o clipă. Pe urmă gîndul mi-a călătorit la alte împrejurări și alte întîmplări mi s'au perindat pe dinaintea minții. A venit apoi treeratul cu huetul mașinei și cu fețele înegrite de fum și de pleavă. Pe Antimir îl vedeam Dumineca cu Stana la horă și era acolo și țiganul pe care îl închisese la început pentru omorîrea boerului și căruia îi dăduse drumul, găsindu-l fără vină. Și zilele treceau una după alta, cu lumina lor, cu căldura și bucuria lor. Intr'o zi, după Sintămărie, spunea baba Vișoae la noi că Stana s'a logodit cu Neculai Cozma și atunci parcă mi-am amintit iarăș de ziua cînd îi zicea Antimir Staniș, colo, la seceră. «Minți, ți-a plăcut ciocoiul!». — Și într'o altă zi spunea baba Vișoae la noi că Antimir băuse mult seara la cîrciumă și că se văita cătră toți că-l arde pe piept par'car fi doi cărbuni aprinși și că o să facă moarte pentru Stana. Dar într'o Sîmbătă cîntau lăutarii la Stana și

la Neculai erau brazii în poartă și auzii că e nunta lor și mă bucuram c-o să privesc a doua zi jocul flăcăilor și fetelor. A doua zi însă văzui lume multă la primărie și mă furișai și eu înăuntru. Căci așa eram eu de copil: să mă vîr unde erau oamenii mari și să mă bucur singur că sunt și eu acolo.

În primărie era liniște ca niciodată și Antimir ședea pe un scaun în fața primarului și vorbea cu glas stîns:

— Așa, domnule primar, cum îți spun, eu l-am omorît pe boerul cel tînăr...

În primărie tăceau toți, parcă le înghețase respirația.

Primarul părea că nu înțelege și întreabă: Cum, măi, ce-ai avut tu cu boerul?

— Apoi să vezi... din dragoste... Că eu, poate știți, vream s'o iau pe Stana de nevestă și mă gîndeam s'adun ceva parale toată vara și-acum să fac nunta.

Și într'o zi, pe la seceriș, îmi spune Stana, că boerul al tînăr s'a legat de ea... par'că mi-a vîrît un fier roșu în creeri, cînd mi-a spus... Boerul a venit pe la seceră în ziua aia și i-a spus logofătului că se duce pe la stîna și poate se întoarce măi pe înopțate... Mie mi-a venit deodată uu gînd, par'că mi-ar fi deschis cine-va capul înfierbîntat și mi l-ar fi vîrît acolo... Și-am plecat de pe lan și m'am pitit în Crivină, la marginea satului, lîngă poteca care trece de la stîna... Am așteptat acolo și cînd am auzit pasul boerului pe cîrare, am simțit de odată o răceală parcă mi-ar fi aruncat cine-va bulgări de ghiață în sîn... Cînd a ajuns drept mine i-am sărit înainte și i-am vîrît secera în piept... A țipat odată și s'a prăvălit la pămînt, cu dreapta ridicată, par'că să-și facă cruce... Și nu știu ce-am măi făcut, căci m'am înspăimîntat, cînd m'am uitat spre el... mă țintea cu niște ochi, ca niște cărbuni gata să se stingă... Am fugit înfiorat printre răchitele roșii și cînd am trecut Sărățelul, am svîrlit secera într'un șiuroid... tocmai atunci am băgat de seamă că n'o uitasem...

Și de atunci nu măi am pace... mereu văd ochii aceia triști, ațintiți par'că asupra mea, ca niște cărbuni gata să se stingă... Par'că îmi ard sufletul... Uite, îi simt coala pe piept... mă ard...

Nimeni nu zicea nimic și Antimir tăcea și el par'că odihnindu-se de o povară mare.

Se auzi o voce sfioasă din mulțime: Stana se mărită cu Neculai. Cozma, azi e nunta..., zici că pentru ea l-ai omorît pe boier...

Antimir se sculă de pe scaun, par'că deșteptat din somn: Tocmai d'asta am venit să mă predau... Eu am făcut moarte pentru ea... dar ea... ea l-a luat pe Neculai... Mie mi-a făgăduit că mă ia, numai

cit n'a cerut-o altul... Și eu am făcut moarte pentru ea... Mă chinaiam d'atunci și nu'mi găsiam pace sufletului... căci simțeam mereu ochii-lui ca doi cărbuni aprinși coala pe piept, dar mă gîndeam că dac'oiu lua-o pe ea, o să'mi vărs eu focul, să-î spuî ei... tot... Văz că degeaba am așteptat... și de aceea m'am predat...

Căzu obosit pe scaun și din ochi'i întunecați îi picurară lacrimi. Și atunci mi-am adus de-odată aminte de ziua aceea cînd îi zicea Staniî la seceriș: «Minți, ți-a plăcut ciocoliul!» și tocmai atunci am simțit cît de frînt îi era glasul și cît de dureros îi răsuna.

...De atunci e vreme multă. Rar, cînd îmi zboară gîndul îndărăt, la copilăria mea cu bunurile ei înfăptuite din lumină și soare, din fluturi și flori, îmi mai amintesc și de Antimir, pe care parcă'l văd printr'o ceață groasă, înpovărat de o durere mare. Dar de cîte-orî văd o femeie cu trupul înalt și mlădios ca o vergea de alun, cu ochii mari și negri de nepătruns, acoperiți de gene lungi înrouate, îmi răsare înainte Stana și aud parcă o voce depărtată, care îmi șoptește cu durere: «Eu am făcut moarte pentru ea... și ea m'ar fi luat, numai de n'ar fi cerut-o altul»...

ALEXANDRU FILIPESCU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

POVESTEA SALCIEI

*Spre lac plec ramurile mele
S'ajungă unda lui dorită,
Adîncu-î însă, pentru ele,
Rămîne-o veșnică ispită.*

*Căci oglindește-afund în ape
Albastrul cer, și mă învinge
Dorința să mi-l simt aproape,
Cu crengile să-l pot atinge.*

*Dar el, în mîndre visuri dus e..
De unde ar putea să știe,
Ce dor, ce sbuciumări nespuse,
Adîncu-î îmi deșteaptă mie ?*

*Iar nori de vin, întunecate
I-s undele, ș'atunci mă doare*

*Adînca lui pustietate
Și dornic chem divinul soare.*

*S'ast-fel — în unda lui iubită,
Răsfrîngă cerul său furtuna,
Eă suferinții sunt menită,
Și tristă voi rămîne 'ntrîna.*

EUG. CIUCHI.

FÎNTÎNA PLÎNGULUI

TRADUCERE DIN AROMĂNEȘTE

La marginea de sus a pădurii de lingă satul nostru, este un arbore atît de gros și atît de mare, de ți se pare că este aici de un veac. Bătrînii din sat nu-și aduc aminte să fi fost vro-dată mai mic de cît cum este acum. Supt arbore e o fîntînă, ce curge așa de tînguitor, par'car plînge. Și dacă cum-va s'ar întîmpla să treci pentru întîiași oară pe lingă cel arbore, făr'să vrei, stai să ascuți cîntecul jalnic a fîntinei. *Se numește «fîntina plîngului»*. Iată ce spun bătrînii din acest sat despre fîntina aceasta:

Odinioară — și e mult de atunci — într'o primăvară, la întoarcerea de la *iernat*¹⁾, Costa, singurul fecior al unui vestit *celnic*²⁾ trecu cu oile prin apropierea pîriului de la marginea unui sat. Aici ochii i se minunară de o fată cu numele Tanca, a cărei frumusețe și sirguință era vestită în întreg ținutul. El rămase ca pierdut de minte, cînd văzu frumusețea Tancăi, stătu trei săptămîni întregi cu oile lingă moara din apropiere, și cu toate că Tanca era logodită cu un altul, Costa nu-și porni oile la munte, de cît după ce Tanca fu mireasa lui, făcînd o nuntă minunată acolo unde se suiseră, pe cînd răsuna glasul a cine știe cîtor mii de pistoale.

Se luară, dar par'că i-a vrăjit cineva. O zi nu putea Costa să stea fără Tanca sau Tanca fără Costa. Vara pe răcoare, pe lingă turma

¹⁾ *Iernat*. Mulți din România de la Pîn sunt păstori. Vara o petrec cu oile prin munți. Pe la începutul toamnei, se scoboară la vale, în orașe, pînă în primăvară, cînd iar se urcă la munți. Timpul cît stau la orașe — se numește *iernat*.

²⁾ *Celnic*. Mai înainte vreme, Românii de la Pînd trăiau în triburi supt ascultarea unei căpetenii, de obicei, om bătrîn, bogat și cu experiență, care se numește *celnic*. Astăzi celnic însemnează om care posedă o mulțime de turme de oi, dar tot arîn.



de oi, în miezul zilei supt umbra vre-unui fag, iar noaptea în coliba făcută de mina lui Costa, trăiau acești doi tineri, ca oamenii din altă lume. Ce nu făcură părinții lui Costa, ca să poată să ia pe Tanca numai o zi măcar în sat. «Cine vrea să ne vază, vină aici la oi» le zicea Costa. Spre primăvară, la fătatul oilor, Tanca era mina dreaptă a bărbatu-său, iar mieii cari ieșeau din turma lui Costa, nu putea să-i aibă nici un cioban. Trăiau vara ca și iarna, atât de fericiți, cum numai în basme se spune.

Trecură așa cinci ani. Dumnezeu — ca să nu le strice tihna, poate — nu le dete copilași. Inșă, cum zice o vorbă, toate aū un sfirșit pe lumea asta, și traiul lui Costa cu al Tancăi pînă aici li-a fost.

Era într'o toamnă. Ploile ce de două săptămîni cădeau într'una, dădeau să înțeleagă că nu mai e de trăit în munți. Tanca cu Costa și porniră turma înainte ca s'o ducă de vale, la iernat. Lungă le fu calea în anul acesta; și jalea că lasă muntele, le-a fost mult mai mare ca'n cei-alți ani. Tanca nu știu ce avea în toamna asta, că din zi în zi slăbea. N'avea somnu'n tihnă și țesea niște vise așa de negre, că se deștepta ca buimăcită. Gîndul, că în anul acesta va da peste ei o mare nenorocire, nu eșia de loc din mintea ei. Costa vedea cu ochii cum slăbea iubita lui nevastă, o întreba ce are, dar ce putea să spue sărmana, cînd nici ea nu știa?

Merseră vreme de două zile, și ajuseră spre seară lingă satul nostru. Ziua ceea îi apucase o furtună și o răpăială, de li se părea că Dumnezeu și-a pus în gînd să-i piarză împreună cu oile. Cu mare nevoie putură, spre seară, să adune turma 'ntreagă în livedea de lingă pădure, supt arborele cel mare. Tanca se 'nbolnăvise, tremura de nu o mai ținea picioarele, așa că Costa, vrînd-nevrînd, a lăsat-o să mic în sat unde descălecară cu toată servitorimea. D'abea s'a 'nduplecat Tanca să rămie seara aceasta departe de iubitul ei soț. Costa se 'ntoarse la oi, și cu toate că furtuna se potoli, el nu putu să închiză ochii toată noaptea. Dimineața, tocmai pe vremea cînd oile porniră de la stîină, un glonte aruncat de o mină nevăzută, îl izbi drept în inimă, și-l doborî mort pe loc. Tîrziu, cînd s'a văzut din sat oile răspîndite și făr' să fie cineva după ele, Tanca, mușcată ca de șarpe, eși din casă și alergă la stîină. Acolo zăcea Costa scaldat în singe, iar lingă dînsul, cîinii, tovaroșii lui nedespărțiți, stăteau așa de îndurerăți, că îi se părea că-s oameni, frați de-ai omorîtului. Cînd văzu sărmana Tanca trupul lui Costa, scoase un țipăt de se cutremură pădurea întreagă, se aruncă asupra lui și rămase așa, leșinată, multă vreme. Oamenii veniți din sat, d'abia aū putut să o despartă de trupul lui Costea, care fu îngropat, acolo, supt arborele cel mare.

Tanca nu s'a dus în iernat, rămase în sat, și un an, cit a mai trăit, încă de dimineață, cu noaptea'n cap, și pînă seara'n amurg, plîngea pe mormintul lui Costa, de țî se rupea inima de cîntecele ei de jale, și te mirai de unde izvoraū atîtea lacrămî. Tancăi îi treceaū priu gînd cine e acel ce i-a omorit pe Costa. Era întiul ei logodnic, care cu două zile înainte de a se mărita Tanca, văzîndu-se părăsit, îi trimise vorbă, cum că Costa de glonte le lui afe să moară.

După un an de zile de la moartea lui Costa, muri și Tanca, și fu îngropată lingă Costa.

Azi n'a rămas urmă de mormintele lor.

Din gură'n gură, numele ăstor doi tineri a ajuns să fie știut și de copiii din sat.

Pentru durerea și plînsul Tancăi, lumea din sat zice că Dumnezeu a făcut semn: lingă mormintele lor făcu să țîsnească o fîntînă care, cu tînguiosul ei plîns, să ducă multe veacuri înnainte, dorul sărmanei Tanca.

Fîntîna plîngului, jelos cum curge ea, pare că-ți înșiră duios viața întreagă a celor doi tineri, cari cit aū fost împreună aū trăit cum n'a mai trăit și nici nu va mai trăi altă pereche pe lume.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. M. GHEORGHE.

PE DIBUITE

II.

Tulcea care a pierdut mult din vechea-i înfățișare turcească de odinioară, nu-î orașul de port în care viața negustorească să huiască, să miște, ca în Galați și Brăila; încercăturile și descărcările se fac cu brațele, nu cu elevatorii ce urlă în porturile mari de se cutremură pămîntul din revărsat până în asfințit, carăle și căruțele adastă încercate ceasuri și zile întregi până să le vină rîndul, traficul e mijlociu și la cîte un șlep se încarcă zile încheete; clădirile n'aū nimic ales, dar strada ce se întinde de-alungul portului e destul de frumoasă, largă, înzestrată cu copaci, curată și pavelele bine întreținute.

Cîteva clădiri mai mari se ridică mulțumitor ochiului mai sus, morile de vînt înșiruite pe creasta dealurilor înalte își învîrtesc aripele agale, tihnit, cînd suflă vîntul, și tot orașul plutește. într'o viață străină, dar de-o binefăcătoare liniște și, cu toate limbele felurite ce se amestecă aci ca într'o babilonie, de la început eū m'am simțit bine pe pămîntul acestei Dobrogi.

M'am simțit bine și mulțumit, deși nu schimbasesem încă nici o vorbă cu nimeni, deși nu încercasem încă nici o clipă de fericire. Nu știu, dar gîndul că am lăsat înapoia mea un întreg viéspar de lupte amare, izvorîte din ambițiunii deșarte și scopuri mici, că am descălicat pe un pămînt nepîngărit încă de sămînța unei anumite buruieni, că aici fiecare are dreptul să trăiască numai cu conștiința lui netedă și limpede, doar sclav al datoriei către familie și către Stat, mă făcea să răsufli mai ușurat și să-mi pară rău de minutul cînd stătusem la îndoială. Iar la cugetul că astăzi, cînd scriu acestea¹⁾ se pregătește ticăloșirea acestei biete provincii, plămădindu-se darea drepturilor politice, nu dobrogenilor, ci aceluși element vitreg de ea, care neputîndu-se căpătui aiurea, a năpădit pe pămîntul lui Mircea-Vodă mai rău ca invazia lăcustelor ce-și lasă ouăle în bălțile din Deltă și împuiază în fiecare vară mistuind și arzînd pînea sămănată cu durere și sudori — vorbesc de acel element ce vrea să stăpînească Dobrogea după ce i-a hrăpit prin înșelăciune pămînturî întinse și mănoase, cuvenite romînilor sătenî, despoiați de ceea ce li se cuvenea, și acum se ridică în numele unui norod care nu cere drepturi politice, ci administrație cinstită și înțeleaptă... ; la cugetul că celor ce nu s'aũ coborît niciodată pînă la adevăratele nevoi ale dobrogenilor ce n'aũ a face cu «Constituționalizarea» Dobrogei, li se va face pe poftă, nespūsă scîrbă și nețarmurită milă mă cuprinde, pentru unii și pentru ceilalți.

O paranteză cam lungă, pe negîndite, dar firească din partea cui a trăit mai mulți ani în Dobrogea și a ținut să adîncească mult vînturata «Chestie Dobrogeană», cu atîta talent și cu atîta artă pusă în lumină tocmai de cei pe cari îi lasă reci soarta Dobrogiî și-i înfrigurează viitorul lor nesigur.

După regularea amănuntelor mele de îmbrăcăminte într'o odăiță a hotelului unde am descins, întreb de drumul la prefectură și peste câteva minute ajung. E un palat răsărit, încăpător, arătos, așezat în fața unei grădinițe drăguțe, alături cu piața statuei lui Mircea Vodă, cioplită cu destulă stîngăcie de un fecund sculptor romîn ; alături de monumentul reanecșărei cu dorobanțul, acela ager gata să se avînte cu poalele mantalii sumese pe șolduri, cu stînga pe cureaua puștii ce se odihnește între spete, de pace, dar, printr'o singură mișcare lesne de apucat și țintit, cu goarna în dreapta, ca pentru sunat alarma, cu privirea adîncă, ațintită în zările nordului, pe cari le cercetează îngrijorat, și de vulturul ce și-a întins aripile gata să-i vie într'aju-

¹⁾ Mult trebuie să se fi amărit cei ce și-aũ văzut înșelate visurile prin ștergerea din Mesajul de la 1906, a legii pentru care atit se frămîntaseră.

tor, cu ochii deschiși și cu ciocul de de-asupra ridicat într'o mișcare, minunată, — cap de operă al neuitatului sculptor Vasilescu, — Mircea-Vodă, așa cum stă cu sceptorul într'o mână beteagă, plecat înainte, poticnindu-se par-că, și cu trup greu pe niște picioare prea scurte, pare un Irod de Vicleim. În palatul administrativ, în catul de jos, e tribunalul cu judecătoria și cele judecătorești; sus, urcînd pe o scară largă, susținută de stîlpi înalți, prefectura, bioururile și o aripă întreagă cu încăperile locuite de prefect.

Prefectul județului, colonelul Magheru, cu care refac cunoștință, e un vechiu ofițer al oștirii noastre, eșit abea de cîteva zile din armată, poartă încă uniforma ce-î îmbracă, nu se poate mai bine, trupul înalt, plin, dar svelt, strîngînd în mondurul bine croit un piept lat, eșit puțin înainte. Are un chip ce te-atrage de la început, ochii vii, umbriți, mici cute la colțurile ochilor ce rîd odată cu sclipirea globurilor vederii, mustăți stufoase, aduse puțin în sus, îngrijite și barbișon, fulguit de ghiocoi argintii, pieptenătura potolită, gesturi prietenești, blinde și totuși respiră numai energie din ținuta asta corectă și dreaptă. O întrevedere de-o jumătate de oră, îmi cîștigă pentru dînsul toată simpatia și luăm cuvînt de revedere pentru a doua zi cînd sunt de atins cestiuni privitoare la slujbă.

Seara o masă plăcută în sala cea mare a birtului de supt hotelul Carol Tott și întîrziere în noapte cu șampanie și lăutari la cina unde am cunoscut pe procurorul Sătescu, avocatul statului Toma Drăguținescu, doctorul Cobiloviți, polițaiul Stratt și alți dregători.

A doua zi de dimineață, în cabinetul prefectului întîlnesc pe inspectorul veterinar Ionescu, pe comandantul de gendarmî, pe colegul meu de la plasa Tulcea, Ernest Miclescu, pe procuror și pe veterinarul Călinescu, Jinga și Mihail și pe directorul prefecturii Coșereanu.

Pășeam în Tulcea în timpuri așa de grele și nu era de loc așa după cum mi se profetise de prietenul meu din București: în pădurea Babadagului — în plasă la mine — se iviseră niște tilhari ce prădaseră pe consulul turcesc din Constanța și băgaseră spaimă în întreaga populație. După isprava cu consulul, tilharii se dădeau la ticăloșii și mai mari, de cîteva zile venia mereu veste din toate colțurile județului că ei lucrează pe capete și mulți cădeau în puterea bandiților ce nu cruțau nici fecioria fetelor pe cari le prindeau și le siluiau în adîncurile codrilor; mai mulți percepțori fuseră atacați și patrulele începuseră să bată drumurile.

Pe de altă parte răpciuga bîntuia cu furie, și pe deasupra trebuiau luate măsuri și pentru nimicirea locustelor ce începuseră să se arate, oloage, prin pădurile Caramanchioiului.

Inspectorul veterinar Ionescu avea conducerea serviciului sanitar-veterinar și din porunca lui în fiecare zi cădea zecimi de cai uciși cu gloanțele vechilor puști Martiny—Itenry ori cu înțepături de stricnină. Noi, sub-prefecții, în înțelegere cu procurorul, conduceam urmărirea bandiților. Un delegat al domeniilor încă așteptat—avea să se îndeletnicească cu stârpirea locustelor după un anumit plan. În plasa mea, cu osebire, era mai greu de răzbit: aci se iviseră tâlharii, aci se 'ntindea mai grozav răpciuga și tot aci se vesteau și nepoftitele lăcuste.

Ascultasem cu luare aminte toate cite se vorbiseră la prefectură și mă simțim foarte slab să pășesc în plasa mea, unde m'adăsta atita inuncă pe care nu știam de unde s'o 'ncep mai bine. Făgăduii prefectului că-mi voi da întreaga silință ca să mă descurc mai bine și să-i ușurez și lui poziția foarte grea, ministrul făcându-l răspunzător, printr'un ordin confidențial. Ministrul Turcesc comunicase lucru la Țarigrad și se făcuse mijlocire pe cale diplomatică, cerându-se asigurări că reprezentantul Turciei va afla mulțumire pentru prădăciunea din pădure, din care se alesese cu ciasornicul și lanțul de aur furate, și cu o pungă de lire otomane șterpelită. Ținuî, totuși, să-i spuî cinstit prefectului meu, că nu mă leg să descopăr, eu, pe tâlhari, fiind cu totul străin de cunoașterea locurilor, de plasa ce aveam să administrez, a cărei suprafață întrecea, singură, cu mult pe aceia a întregului județ Brăila, cu comune și cătune numeroase, răspândite pe cimpii, prin văgăune, pe țărnul Razelmului, cu păduri și văi nemăsurate. Pornii fără chef și nici nu putui merge la birt, ca să mânânc.

Dădusem însărcinare să mi se tocmească o trăsură ca să pornesc la Babadag, dar mă întâlni cu procurorul Ratescu care o avea deja pe a lui și tocmai să pregătea s'o ia spre reședința mea, în urma unui ordin proaspăt de la parchetul general, care-i cerea să facă *personal* cercetări și urmăriri întru descoperirea celor ce atinseseră pe consul. Mi-arată depeșa: ca și pe prefect ministrul, ca și pe noi prefectul, ca și pe comandantul de geandarmî inspectorul general, procurorul general îl făcea răspunzător. Imi propuse să merg cu dînsul și primiî bucuros. Trecuri la hotel, imi pregătiî puținul calabalic și-l adăstai să treacă să mă ia.

Peste vre-o jumătate de ceas, clopoțele birjerești balangăneau greoaie la poarta hotelului și cite-va minute mai târziu porneam, în trăsură dusă de trei cai lăturași, urcam caldarîmul uliții Babadagului, lăsam, la dreapta, clădirea administrației bălților, la stînga morile de vînt și cimitirul svîrlit pe un ceair și caii o întinseră la drum pe șoseaua

albă, pietroasă, lată și șerpuitoare. Nesățios de a cunoaște mai de grabă pământul dobrogean, privesc cu luare aminte rarele preveliști ce ochiu-mi poate să prindă. Cîmpia răscolită de văi adînci ce par niște funduri de bălți secate, aci aplecate, ca niște albiu ridicate dintr'o parte, aci urcătoare, cu clină dulce, neregulate, aci pitite spre ripe adînci, aci se 'nalță, fără pomi, și presărată cu stufe de mărăcină, mănunchiuri de pipirig și papură, ierburi roșietice ce cresc pe sărătură priindu-le pe pământul acesta sterp, care este, de bună seamă, fundul mărilor ce cu mii de ani în urmă acopereau ținuturile, se întinde în zare, departe, fără nimic înriuritor. Timp de vre-o oră plutim în prăfăria ce se ridică de supt copitele cailor și nici urmă de sat nu se zărește. Pe marginile drumului, pe lîngă șanțuri, șoarecii de cîmp, roșcați, ca niște vererițe mici, în două labe, își ațintesc urechile, ne-aud, se ascund, pier, și iar ies, jucîndu-se la soare, după ce trăsura a trecut. După ce-am bătut vre-o 10 kilometrii, un drum vecinal pornește din șoseaua națională spre dreapta și într'o vâlcea se se zărește aruncat Cataloiul, sat locuit de nemți, italieni și bulgari, cu primăria pe un dîmb, în bătaia vînturilor turbate ale Rusiei, și mai alături școala. Alte trei turnuri de biserică, cu cruci osebite măi în inima satului, ne spun că aci viază oameni de felurite nații și credințe și nu se dușmănesc. Ceva mai departe, pe la kilometrul șaptesprezecilea iată Enichioiul departe de șosea cât o bătaie de pușcă, iar în față, la drum, două hanuri: unul măi mare și măi curățel, altul măi pitit și măi puțin cercetat; dinnaintea celui dintiui, al lui Tănăsie Grămoși, căruțele dobrogenesti, cu trocuri de lemn pe roți grele, popesesc înșiruite și caii lor rumegă ogrinjii din fundul trăistilor de pâr de bou prinse pe după urechi, iar înăuntru bulgarii, rușii și românii noștri, într'o liniștită frăție se cinstesc cu ulcele de vin, sau sorb din paharele cu ceai roșu, stropit cu basamac și în care înnoată dumi-cații de covrigei lipovenești.

Un ceai turnat dintr'un ceainic sclipitor în pahare șlifuite, ciți-va covrigei gustoși, și apoi țigările pe buze trăgînd fumurile, iată ce-am gustat noi pînă ce caii au prins puțină odihnă și vizitiul i-a adăpat. Și pe drum, înainte.

Sîntem cam pe la jumătatea drumului pînă la Babadag, pământul se face mai negru, măi puțin secăt de sărătură, sămănăturile măi dese, verzi, crescute de-o palmă, mîngiate de vîntulețul plăcut, se pleacă pe-o parte și supt sărutul soarelui au resfrîngerii de ibrișim, toată gama verdelui joacă, vie, supt ochii noștri; ici-colo copaci, sălcii, plute, plopî, măi apoi dealul Denis-Tepe, supt ale căruî poale nu de mult a fost aflată o ancoră mîncată de rugină și cu virfurile frînte,

semn că-n alte vremuri pe-aci pluteau vapoarele și corăbiile. Se deslușește Concazul cu căsuțele pitite și adunate ca genunchii unui neam de credincioși supt acelaș patrahir, în jurul bisericii din preajmă-le, Zebilul udăt de buza verzie a lacului Razelm ce-și doarme apele negre abia încrețite pe de-asupra de fuga vântului ce-l atinge, urcăm și coborâm pepturi de dealuri, spre a urca iară, a cobori, a coti, a abate, pînă ce după creștetul colinei după urmă se întrezărește horbota sură a creștelor împădurate, viile ce înverzesc cu reflexuri de alamă coclită, iar la vale, Sinaia Dobrogei, — cum nu fără dreptate îl numesc cei din partea locului, — Babadagul, Primăria, judecătoria, geamia cu mormântul « Sfântului » Sultuc Dèdè, biserica prăpădită și jumătate îngropată în pământ în care, după lungi și dureroase lupte abia se poate sluji în românește, spitalul după coastă sclipindu-și acoperișul roșu, iar ocolit de o grădinuță veselă și de curând croită, împrejmuită cu stachet gălbui, tactul sub-prefecturii mele, vechea casă a Caimacanului — cum și astăzi sunt numiți de populație sub-prefecții, — mare, albă, cu cozoaroace de strașini late pe dimprejur, acoperită cu olane mohorite, cu săli mari și largi, iar la mijloc, în față, palimare de geamlîc în locul cerdacului deschis unde altă dată, pașaua privea după culcuș de perini moi, trăgînd din nerghelea, la spînzurătoarea supușilor lui, osîndiți pentru cine știe ce vină; din vechea spînzurătoare nu se mai vede nici urmă, de mult au crescut buruienile pe locul acela sinistru, după delușelul Camberului, loc însă și astăzi presărat cu pietre colțurate și dese ce însemnează, cum în multe alte părți din Dobrogea, cimitirul turcesc ce trebuie respectat așa cum se găsește, de vreme ce cu realipirea Dobrogeii am asigurat libertatea cultului tuturor naționalităților primite și Coranul poruncește că osemintele morților turci nu pot fi atinse nici după trecere de veacuri.

Colegul meu Davidescu, nerăbdător să părăsească Babadagul unde atitea greutăți sint de învins, ne așteaptă în pălimar, gata să dea în primire și să pornească la Măcin. Ne dă citeva deslușiri, în treacăt, despre împrejurările în cari a fost prădat consulul, stă față la prînzul ce luam, procurorul și eu, într'un birt bulgăresc și pleacă înapoi cu procurorul, după ce excortați de geandarmii călări, făcusem o descindere la punctul Ac-Cairac din pădurea apropiată, unde merserăm cu mari prevederi, cu minile pe pistoale și cu plumbi în carabinele gendarmerilor, pe o țîriială de ploaie primăvaratică ce începea să cearnă din nori neașteptați.

Procurorul ia citeva însemnări, dă poruncile cuvenite gendarmerilor, îmi strînge mina și mă lasă, stăpîn pe conducerea plășii...

III.

Conacul sub-prefecturii are numeroase încăperi, toate mari și spațioase, în catul de sus, care e locuința «Caimacanului», șase, în cel de jos cinci: pomojnicul, registratura, și două săli pentru gendarmii.

Odăile de sus aproape deșarte, adastă mobilele mele spre a putea fi locuite, și bieteile mele lucruri abia vor fi pornit, în camioane, cu drumul de fer, cu vaporul și apoi... în căruțe.

Cine știe în ce hal au să-mi ajungă! Biuroul e o odăie încăpătoare și luminoasă cu ferestre multe, pe ambele laturi ale zidului, ce dau spre pădure și spre căzărni; în mijloc un cantor de fag, galben, cu saltare multe, câteva scaune împrejur, o canapea, o bibliotecă, cu colecții de legi, reviste și felurite cărțile, dări de seamă, anuarele ministerului de interne pe mai mulți ani, un ceasornic în perete, o lampă spânzurată în tavan, câteva legi mai proaspete îmi fac cu ochiul după colțul biuroului, și un vraf de hirtii adastă «rezolvarea»...

Le frunzăresc în vreme ce, pe dincolo, aud glasuri și șopoteli; polițaiul care vine să-și dea raportul, primarul care se 'nfățisează într'un gheroc mai mult cenușiu de cit negru, slujbașii mai mici, registratorul, copistul și telefonistul.

După eșirea lor, impiegatul telefonului mă vestește că sunt chemat la aparat și — aud o voce necunoscută care — «Vă salut cu respect» — mă întrebă dacă trebuie să lase comisia pentru combaterea răpăciugei ca să se prezinte: domnu' ajutor. Îl scutesc de formalitate și iaș iară locul pe jilțul de la cantor, cetind rapoarte, ordine și adrese numeroase ce adastă câte-va rînduri pe colțurile neatînse.

(Va urma).

CATOŢ-TEODORIAN.

DARE DE SEAMA

CHESTIUNEA ÎMPĂDURIRILOR ARTIFICIALE

DE D. R. RUSescu

Un fapt, care reese și din parcurgerea acestui volum este că multe parale s'aũ cheltuit la noi în această chestiune, dar puțin s'a studiat fundamental. Opera aceasta (262 pg.+303 pg. anexe, cu figuri și hărți) apărută în 1907, este d'abia începutul unei lucrări amănunțite în vederea împăduririi Bărăganului, lucrare luată în considerare de serviciul silviculturii din Ministerul Agriculturii și încredințată d-lui silvicultor-șef Dr. R. Rusescu.

Autorul, punindu-se în legătură mai cu toți oamenii noștri de științe și

mai ales cu cei ce se ocupă cu solul, clima și vegetația, și-a făcut un program de lucru, poate primul program în această ordine de idei, la noi. Chestiunea de altfel este complicată; mai ales când nu ai nici un punct de sprijin la noi, din fericire ea a fost la ordinea zilei și în țările cu stepe vecine nouă: Rusia și Ungaria, și se înțelege, ținând cont de circumstanțele locale, putem beneficia de experiențele făcute pe acolo. D. Rusescu deocamdată dă însă numai considerațiunile teoretice asupra acestor chestiuni, făcând după autori competenți o dare de seamă a dezbaterilor relative la vegetație și în special la stepă și pădure și sprijinind concluziile generale cu date adunate sau cunoscute de la noi, din țară. Atinge, tot în teorie, și chestiunea: cum s'ar putea împăduri Bărăganul nostru. O parte bună a acestui volum e consacrată trecutului acestei chestiuni, arătându-se bazat pe acte publicate în anexe ceea ce s'a făcut de la 1855 încôace, de când s'a pus evident silviculturilor noastre această problemă. Aci se vede lămurit desinteresarea unora, lipsa de pregătire a altora, cheltueli zadarnice fără program și fără studiarea chestiunii și multe alte anomalii.

Cu ocaziunea acestei lucrări, d. Rusescu stabilește și cite-va puncte științifice relativ la legătura dintre sol și precipitațiunile atmosferice, relativ la proporția între suprafețele ce trebuiesc împădurite, etc. Tot în acest volum găsim fragmente dintr'un studiu de geografie botanică a României și a regiunilor vecine, datorit D-lui A. Procopian-Procopovici, cu o foarte interesantă hartă a vegetației, precum și cite-va date relativ la solul Bărăganului, schițate de autorul acestor notițe după probele de pământ adunate de d. Rusescu.

G. M. M.

RĂSPUNSURI

S. Cernăuți. — «Voiesc însă să mai spun că nu bat la ușa redacției cu frică și cu cutreinar, nu! de bună seamă! Mă rog, respectez judecata D-voastră, dar nu mă înspăimînt de ea». Vă felicităm călduros pentru curajul civic ce-l arătați. Versurile dv. însă nu credem că în adevăr ar fi în stare, să «înveselească neamul»... dacă le-am publica.

M. S. Ormuz, T. Jiu. — «În coloanele revistei pe care cu onoare etc»... poezia dv. n'a încăput. Poate alta.

G. Dijm. Simbotin. — Cităm din «Amiaz de vară:

...Iată că răsare un călăreț pe drum.

Uite-l e aproape. Nu e de la noi.

«Bună ziua, neică». — «Bună ziua, nene»

Un cățel al dracu-î (*sic*) cere socoteala.

«Fă'ți pomană, nene, arde-î două bice...»

V. Nour, Iași. — După hîrtie, după scris și iscălitură, — ca să nu mai vorbim de versuri — d-ta pari a fi tinerel de tot. Mai încearcă și mai așteaptă...

V. St. Brașov. — Un amestec macabru de reminiscențe din Arany și Heine. Unele versuri rămîn totuși în picioare, ceea-ce ne face să sperăm că odată veți reuși să dați ceva publicului.

Sp. Hasnaș. — Manuscrisul dv. s'a pierdut. Vă rugăm trimeteți din nou.

„MINERVA“
INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURA
B-dul Academiei 5. — Edgar Quinet 4
BUCUREȘTI

A apărut:

Prin Vraja

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dragostei

Nuvele

DE

VASILE POP

De vânzare la toate Librăriile
PREȚUL LEI 1.50.

„MINERVA“
INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURA
B-dul Academiei 3. — Edgar Quinet 4
BUCUREȘTI

A apărut :

Istoria litera-
turii românești
BCU Cluj / Central University Library Cluj
în sec. al XIX-lea

DE

N. IORGA

De vânzare la toate Librăriile

PREȚUL LEI 5.—